

**“KELAJAK O‘QITUVCHISINI TAYYORLASHNING
PEDAGOGIK, PSIXOLOGIK VA IJTIMOIIY
XUSUSIYATLARI”
XALQARO ILMIIY-AMALIIY KONFERENSIYASI**

NAMANGAN – 2024

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

**NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA KAFEDRASI**

**“KELAJAK O‘QITUVCHISINI TAYYORLASHNING PEDAGOGIK,
PSIXOLOGIK VA IJTIMOIV XUSUSIYATLARI”
XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
TO‘PLAMI**

2024-yil 17 – 18 aprel

**СБОРНИК СТАТЕЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ, ПОСВЯЩЕННОЙ ТЕМЕ: «ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ,
ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ И СОЦИАЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА
ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ»**

17 – 18 апреля 2024 года

NAMANGAN – 2024

“Kelajak o‘qituvchisini tayyorlashning pedagogik, psixologik va ijtimoiy xususiyatlari” xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiali. Namangan davlat pedagogika instituti. 17 – 18-aprel 2024-yil / Bosh muharrir A.X.Satarov. Namangan: 2024. – 636 b.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847-sonli Farmoni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 21 iyundagi “Pedagogik ta’lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta’lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-289-son Qarorlarida belgilangan tadbirlar ijrosini ta’minlash maqsadida **“Kelajak o‘qituvchisini tayyorlashning pedagogik, psixologik va ijtimoiy xususiyatlari”** mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya o‘tkazildi.

Konferensiya materiallaridan pedagoglar, oliy ta’lim muassasalari talabalari, magistrlar, doktorantlar va professor-o‘qituvchilar foydalanishi mumkin.

Taqrizchilar:

- R.Zamilova** – pedagogika fanlari doktori, professor;
M.Nishanov – pedagogika fanlari nomzodi, dotsent;
M.Maqsudova – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent.

Tashkiliy qo‘mita:

- B.Xusanov** – Namangan davlat pedagogika instituti rektori;
M.Qodirxonov – Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor;
J.Yuldashev – Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo‘limi boshlig‘i;
D.Oribboyeva – Pedagogika va psixologiya kafedrasini mudiri, dotsent;
A.Satarov – Pedagogika va psixologiya kafedrasini dotsenti, p.f.n.;
S.Sulaymonova – Pedagogika va psixologiya kafedrasini v.b. dotsenti;
A.Siddiqov – Pedagogika va psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi;
M.Roziqova – Pedagogika va psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi;
M.Voxobova – Pedagogika va psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi;
A.Xasanboyev – NamDPI magistranti.

“Kelajak o‘qituvchisini tayyorlashning pedagogik, psixologik va ijtimoiy xususiyatlari” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami NamDPI Ilmiy-texnikaviy Kengashining 12-aprel 2024-yildagi 04-sonli kengaytirilgan yig‘ilishida muhokama qilinib, ilmiy to‘plam sifatida chop etishga ruxsat etilgan (**Bayonnoma № 04**).

Maqolalarning to‘g‘ri va aniqligiga mualliflar mas’uldir.

tushuniladi. Shunday ekan axboratlar shiddati, kommunikativ qobiliyatlari, kreativ fikrlash va yangiliklar oqimi tobora kundalik hayotimizning ajralmas bo'lagiga aylanib bormoqda. Bu esa o'z o'rnida har bir shaxsdan fikriy yetuklikni, to'g'ri mushohada yurita olishni, kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishni texnologiyalashtirishdan foydalanish madaniyatini shakllantirishni taqozo etadi. Sog'lom fikr yurituvchi va ma'naviy jihatdan mukammal, aqlan yetuk, fikran teran, rivojlangan shaxsni tarbiyalash ta'limda yosh xususiyatlariga e'tiborli bo'lish, o'qitishda ta'limning barcha bo'g'inlar aro aloqadorligini va shaxs ongi va ta'lim, fan va innovatsiya tafakkurida yangicha g'oya, tasavvurlarni shakllanishiga imkon beruvchi zamonaviy faol usullardan foydalanishni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. – T.: O'zbekiston, 2009. – 41-b.
2. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim to'g'risidagi Qonuni. Toshkent sh., 2020 yil, 23 sentyabr', O'RQ-637-son (Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-son)
3. Mudrik A.V. Sotsial'naya pedagogika. – M.: Akademiya, 2003. –200 s.
4. Ibragimova G.N. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalar i asosida o'quvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish: ped.fan. PhD.diss. – T., 2017. – 158 b.
5. Hayitov O., Umarova N. Yoshlarda professional o'sishga intilishni rivojlantirishning nazariy-amaliy asoslari. – T.: "TURON-IQBOL", 2011. – 128 b.
6. E. G'oziev Muloqot psixologiyasi. T.: Universitet, 2000 y.
7. B.Xusanov, V.G'ulomov Muomala madaniyati Darslik – T.: "Iqtisod – Moliya" 2009 yil.
8. Ta'lim vositasi asosida talabalarning muloqotlarini rivojlantirish. Ta'lim, fan va innovatsiya // 5-сoн, 2021. O.Po'latova
9. Bo'lajak o'qituvchilar kompetentligi va kommunikativ-nutq madaniyatini rivojlantirish. <https://journal.jspi.uz › article › S.H.Mahmudovich>.

KOMPYUTER GRAFIKASIDAN FOYDALANIB TALABALARNING IJODIY QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH

*Achilov Nurbek Norboy o'g'li,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Muhandislik va kompyuter grafikasi kafedrası v.b dotsenti
Xoldarova Dilafruz Dilmurod qizi,
Sayfullayeva Sevara Nodirovna,
Xolmatov Bakir Batirbay o'g'li,
Akromova Nozimaxon Alisher qizi,
Sharipova Sabina Sa'dulla qizi,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi ta'lim yo'nalishi talabalari*

***Annotatsiya.** AutoCad dasturi orqali o'yib olish orqali yangi detal hosil qilishning ba'zi holatlari va yasashning nazariy jihatlari keltirilgan. Shuning bilan birgalikda hosil bo'lgan detal yaqqol tasviri va unda zaruriy qirqimlar berishning usullari keltirib o'tilgan.*

***Kalit so'zlar:** chizmachilik, aylana, yumaloqlash, faska, radius, izometriya, o'lcham, ko'rinish, aksonometriya.*

Oliy ta'limning asosiy maqsadi zamon talablariga javob bera oladigan malakali, raqobatbardosh, yuksak bilimli, oliy ta'lim talabasi o'zi tanlagan yo'nalishi yuzasidan talabga javob bera oladigan Respublikaning ilm-fan madaniyat, iqtisodiy va ijtimoiy sohalarni rivojlantirishda o'z hissalarini qo'shadigan, mustaqil fikrlaydigan yuksak ma'naviyatga ega

bo‘lgan yuqori salohiyatli mutaxassislarni tayyorlashdir. Bugungi kunda ta‘lim sohasiga yangi axborot va kompyuter texnologiyalarining kirib kelishi, barcha fanlar qatori tasviriy san‘at va muhandislik grafikasi yo‘nalishida o‘qitilayotgan fanlardan Chizmachilik fanida ham o‘quv jarayonini takomillashtirishni, ya‘ni modernizatsiyalashni taqozo etmoqda. Chunki yangi va zamonaviy elektron o‘qitish vositalari juda katta imkoniyatlarga egaki, ulardan maqsadli foydalanib ta‘limda o‘qitish samaradorligini oshirish imkoniyatlari paydo bo‘ladi. Bu bilan faqatgina o‘qitish sifati samaradorligini oshirish va talabalarning vaqtlarini tejashga ham katta imkoniyatlar yartib beradi. Bu muammolarini ijobiy va ijodiy yechishda barcha oliy ta‘lim muassasalari professor-o‘qituvchilari masuldirlar.

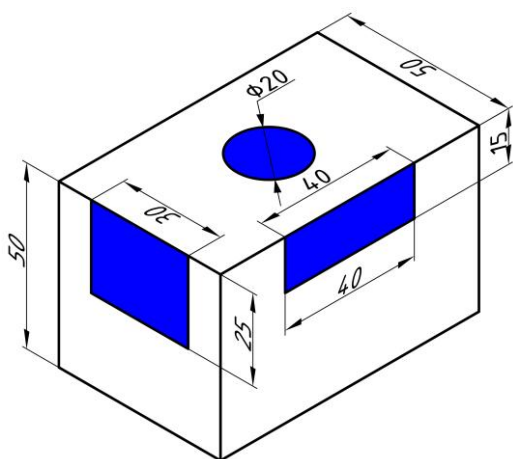
XXI asr intellektual yoshlar asri bo‘lib, o‘qituvchi bilim va ko‘nikma malakalarga ega bo‘lishi kerak. Darsni yuqori darajada o‘tish yaxshi natijaga erishish o‘qituvchining izlanishiga bog‘liq. O‘qituvchi har doim o‘z ustida ish olib borishi, izlanish natijasida yangi pedagogik texnologiyalarni kashf etishi lozim. Hozirgi zomonda kompyuter, planshet, qo‘l telefon bularning ishlashi uchun turli xildagi rangbarang programalar kundan-kunga chiqa boshlayapti. Har bir fanga doir programmalar chiqqan matematiklarni ishini oson qilish uchun excel hujjat tayyorlash uchun word muharriri va ularning yangidan-yangi versiyalari chiqqan. Arxitektorlar uchun Archi CAD programmalar chizmachilik uchun Auto CAD grafik dasturi chiqqan bo‘lib grafik ish chizmalarini osongina bajara olish imkoniyati keng.

Zamonaviy axborot va kompyuter texnologiyalarining shunday imkoniyatlari mavjudki, ular o‘qitish didaktikasining asosiylaridan biri bo‘lgan, ko‘rsatmalilik tamoyilini rivojlantirishga olib keladi. Buni qo‘yilgan masalalarni yechish va texnologik jarayonlarni modellashtirib, ketma-ket va bosqichma-bosqich bajarish hamda ularni asildagidek video lavhalar yordamida namoyish etadigan elektiron o‘quv va ishlab chiqarish ishlanmalarida ko‘rish mumkin.

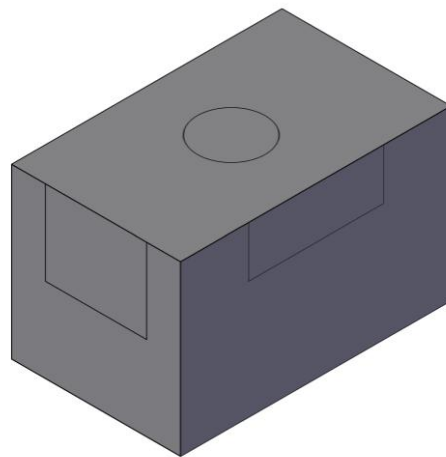
Bulardan AutoCAD dasturidan foydalanish chizmachilik, mashinasozlik chizmachiligi va qurilish chizmachiligi va bir qancha fanalarda foydalanish o‘ta qulayligi bilan ham har qanday ko‘rgazmali material va plakatlardan ajralib turadi.

Ushbu maqolada chizmasi berilgan detalning yaqqol tasvirini AutoCAD dasturidan foydalanib loyihalashni talabalarga o‘rgatishni maqsad qilib, uning uslubiyatini ishlab chiqilgan.

Berilgan variant bo‘yicha chizma AutoCAD dasturida chizib olinadi (1-rasm)

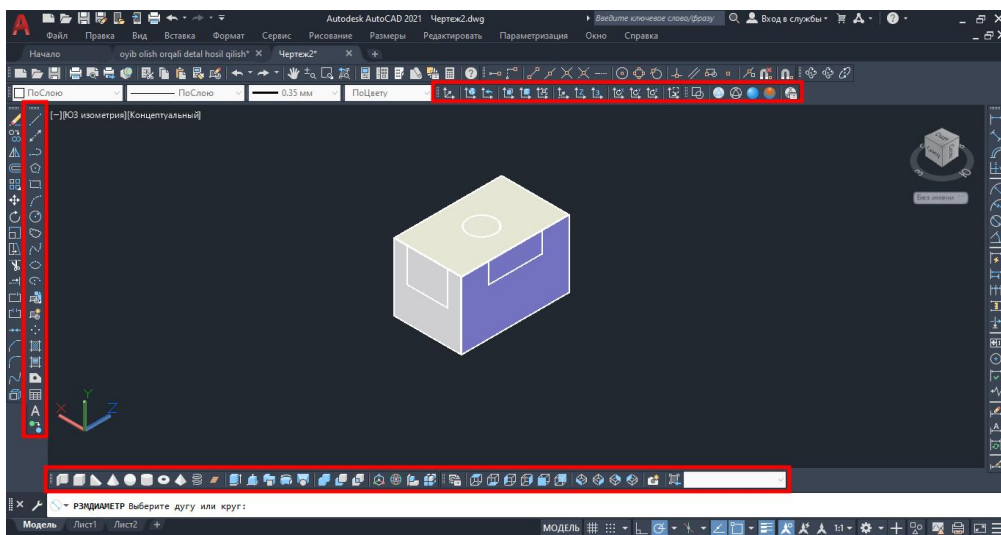

1-rasm.

2-rasm.

1. O‘lcham bo‘yicha aksonometrik proyeksiya chizib olinadi (2-rasm). Shunda so‘ng o‘yib olinishi kerak bo‘lgan qismlar belgilab olinadi. Foydalanish interfeysi ikki o‘lchamli muhitga “Вид”, “Визуальный стили”, “Моделерование”, “Орбита”, va “ПСК” panellari kiritib, uch o‘lchamda 3D format muhiti hosil qilinadi, 3-rasmdagi interfeysida ko‘rsatilgan buyruqlardan foydalaniladi.

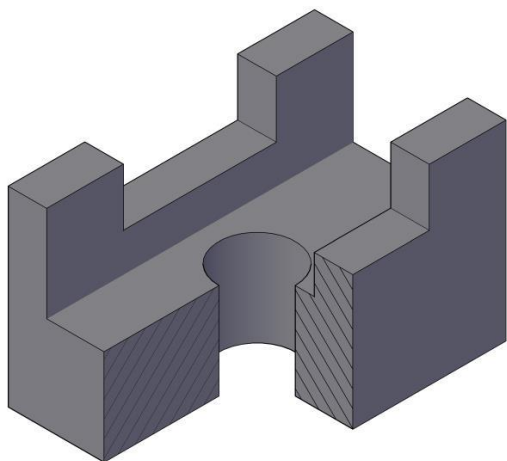
3-rasm.

2. Shundan so'ng o'yib olinish kerak bo'lgan qismlar ketma-ketlikda o'yib olib tashlanadi. O'yib olish uchun "Моделероване" paneli (4-rasm) Вычитание ichidagi buyruqdan foydalaniladi.

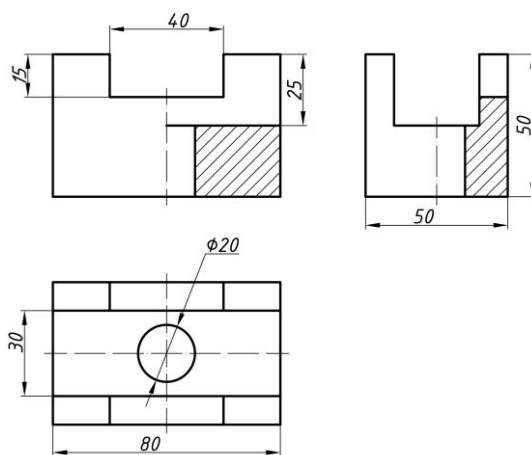

4-rasm.

3. O'yib olingandan keyin yangi detal hosil bo'ladi (5-rasm)
4. Hosil bo'lgan yangi detal orqali uning proyeksiyalari bajariladi (6-rasm).

5-rasm.

6-rasm.

Biz shunga o'xshash detallarni shu ketma-ketlikda bajarishimiz mumkin. Yana bu detallarga o'zgartirish va qo'shimchalar ham kiritishimiz mumkin. Shunga o'xshash detallarni qo'lda bajaradigan bo'lsak vaqt va chizmaning sifati darajasi pastroq bo'ladi. Qo'lda bajaragan vaqtimizda bu kabi detallarga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritishimiz murakkab bo'ladi va bu chizmalarni bajarishga ketadigan vaqt ko'payib ketadi.

Shunday qilib, AutoCad dasturida yaqqol tasvirlarni loyihalashning ayrim jihatlari hamda tasvirlarni uning tarkibiga kiruvchi oddiy jisimlarni uch o'lchamli loyihalarini birin ketin modellar, AutoCad dasturida bajarish mumkin ekan.

Buning uchun yuqorida keltirilgan amallarni birin ketin aniqlik bilan bajarish talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Kukiev, B., O'g'li, N.N. & Shaydulloyevich, B.Q. (2019). Technology for creating images in autocad. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 7 (12), 49-54.
2. Achilov, N.N. (2020). O'yinli texnologiyalardan foydalanib chizmachilik darslarida o'quvchilar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va dars samaradorligini oshirish metodikasi. *Academic Research in Educational Sciences*, 1 (3), 49-60.
3. Achilov Nurbek Norboy o'g'li, Bekqulov Qudrat Shaydulloyevich, Ko'kiyev Boburmirzo Baxodir o'g'li & Jumayev Isroil Omandovlat o'g'li (2020). Methods of developing creative abilities in children. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (10) Part II, 151-153.

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA MUSIQIY ESTETIK DIDNI SHAKLLANTIRISH

Majidov Dilshod,
Jizzax DPU o'qituvchisi.

Annotsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda musiqa rivojlanishining asosiy omillari va uzluksiz ta'limda o'quvchilarni badiiy-estetik tarbiyalashning o'ziga xosliklari, vositalari yoritib berilgan.

Аннотация. В данной статье освещены основные факторы развития музыки в Узбекистане и особенности, средства художественно-эстетического воспитания учащихся в непрерывном образовании.

Annotation. This article highlights the main factors of the development of music in Uzbekistan and the features, means of artistic and aesthetic education of students in continuing education.

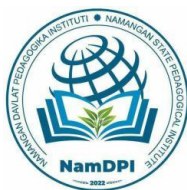
Musiqa ta'limi yosh avlodning milliy ma'naviyati va axloqiy madaniyatini shakllantirishga, milliy g'urur va vatanparvarlik tarbiyasini amalga oshirishga, ijodiy mahorat, nafosat va badiiy didni o'stirishga, fikr doirasini kengaytirishga, mustaqillik va tashabbuskorlikni tarbiyalashga xizmat qiladi.

O'zbekistonda musiqa asosan xalq va og'zaki an'anadagi professional musiqa sifatida qadimdan rivojlanib kelgan. Xalq musiqasida lapar, terma, yalla, qo'shiqlarning turli xillari (marosim, maishiy, mehnat, o'yin, raqs, lirik, nasihatomuz va boshqa), og'zaki an'anadagi o'zbek professional musiqasida esa doston, katta ashula, ashula, maqom, cholg'u yo'llari kabi janrlar mavjud. O'zbek musiqa merosida 4 asosiy mahalliy uslubni farqlash mumkin (Buxoro-Samarqand musiqa uslubi, Xorazm musiqa uslubi, Farg'ona – Toshkent musiqa uslubi, Surxondaryo – Qashqadaryo musiqa uslubi). XX asrda o'zbek va O'rta Osiyo xalqlari musiqa merosini yozib olish va o'rganish bo'yicha muhim ishlar bajarildi, yuzlab nota to'plamlari nashr etildi. Bastakor, hofiz va sozandalar o'zbek musiqa merosi durdonalari (Shashmaqom, Xorazm maqomlari, Farg'ona-Toshkent maqom yo'llari)ni keng targ'ib qilibgina qolmay, yangi cholg'u kuy va ashulalar yaratdilar, dastlabki musiqali drama va komediya asarlarining mualliflari bo'lishdi. 1930 – 40-yillarda O'zbekistonda avvallari bo'lmagan yangi (opera, balet, simfonik musiqa, kamer musiqa kabi) musiqa janrlari yuzaga keldi. Ayniqsa, 1950-60-yillardan boshlab O'zbekiston kompozitorlari ijodi keng rivoj topdi, shuningdek, ommaviy musiqaning estrada musiqasi, yoshlar musiqasi kabi yo'nalishlari ham keng yoyildi.

O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimovning "2009 – 2014-yillar davomida san'at maktablarini rivojlantirish va moddiy texnika bazasini mustahkamlash to'g'risida"gi farmonida yosh avlodning o'zbek madaniyati va san'ati boy merosidan bahraman bo'lib, zamonaviy san'at maktablarida ilg'or jahon andozalari asosida bilim olishini ta'minlash hamda ushbu sohada o'qituvchilari, ijtimoiy-ijodiy xodimlari mehnatini rag'batlantirish,

Proyeksiyalash usullarini amaliy ahamiyati haqida	140
Norboboyeva Maftuna Fazliddin qizi, Islomova Ruxshona Salohiddin qizi, Ko'kiyev Boburmirzo Baxodir o'g'li	
Bo'lajak o'qituvchilarni kreativ yondashuvlar asosida innovatsion faoliyatga tayyorlash	143
Muladjanova Gulchexraxon Abidjanovna, Mullajonova Mubinabonu Doniyor qizi	
Alisher navoiyni pedagogik qarashlarida ta'lim tarbiya masalalari	145
Axmedov Akmal Yusufovich, Sherqo'ziyeva Zarnigor Farhodjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisi kelajak bunyodkoridir	147
Jo'rayeva Turg'unoy Umarjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mehnat tarbiyasi orqali estetik didni shakllantirish	150
Abdullayev Dilshodbek Yuldashali o'g'li	
Формы контроля знаний студентов	153
Дадахонова З.	
Chizmachilik fanini kompyuter texnologiyalari vositasidan foydalanib o'qitish	155
Hayitov Javohir Maxtumqul o'g'li	
Chizmachilik fanini o'qitishda kompyuter grafikasi dasturlaridan foydalanish	157
Hayitov Javohir Maxtumqul o'g'li, Abdulkarimov Shoxjahon Abdulaziz o'g'li, Umarova Dinora Sharifjon qizi	
Ijodiy topshiriqlarga asosida bo'lajak informatika o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlash muammosi	162
Ziyayev Sherali Abdulaziz o'g'li	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning jismoniy sifatlarini rivojlantirish va maktab ta'limiga tayyorlash	164
Mirazimov A.T.	
Ion almashinish reaksiyalari mavzusini interfaol metodlar asosida o'qitish metodikasi	167
Xojiyeva Sarvinoz Sadriddinovna, Sedalova Iroda Saytmurod qizi	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy kompetentlik sifatlarini shakllantirish	170
Nishanova Muslima Qambarali qizi	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni kiberijtimoylashtirishning ilmiy-pedagogik asoslari	174
Istamova Dilnoza Norboyevna	
Chizma geometriya fanida nuqtaning oktantdagi proyeksiyalarini o'qitish orqali talabalarning nazariy va amaliy bilimlarini rivojlantirish	177
Jumayev Isroil Omandovlat o'g'li	
Talabalarning kasbiy shakllanishida kommunikativ qobiliyatini takomillashtirishda o'qituvchining o'rni	181
Bayjumanova Laziza Abdumanonovna, Ganiyeva Holida Rustamovna	
Kompyuter grafikasidan foydalanib talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish	183
Achilov Nurbek Norboy o'g'li, Xoldarova Dilafuz Dilmurod qizi, Sayfullayeva Sevara Nodirovna, Xolmatov Bakir Batirbay o'g'li, Akromova Nozimaxon Alisher qizi, Sharipova Sabina Sa'dulla qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda musiqiy estetik didni shakllantirish	186
Majidov Dilshod	

Ilmiy-uslubiy maqolalar to‘plami

**“KELAJAK O‘QITUVCHISINI TAYYORLASHNING PEDAGOGIK, PSIXOLOGIK
VA IJTIMOIIY XUSUSIYATLARI”
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya to‘plami**

**Сборник статей международной научно-практической конференции, посвященной теме:
“ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ, ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ И СОЦИАЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА
ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ”**

*Nashr etilgan materiallar mualliflari iqtiboslar, ismlar, sarlavhalar va boshqa ma’lumotlarning
haqiqiyliigi va to‘g‘riligi, shuningdek, intellektual mulk to‘g‘risidagi qonun hujjatlariga rioya etilishi
uchun javobgardir.*

Tahririyat:

Mas’ul muharrir: A.Satarov
Mas’ul muharrir o‘rinbosari: A.Siddiqov
Texnik muharrir: M.Roziqova

Bosishga ruxsat etildi 29.04.2024-y.
Bichimi 60x90 ¹/₁₆. Hajmi 61 bosma taboq.
Times New Roman garniturasi. Ofset usulida bosildi.
Adadi 100 nusxa. Bahosi kelishilgan narxda.

“Yashin sanoat” xususiy korxonada chop etildi.
Manzil: Namangan shahri, Hamroh ko‘chasi, 71^A-uy.